

ГОТОВНІСТЬ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ТУРИСТИЧНОЇ СФЕРИ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Гончарова Оксана Миколаївна,

доктор педагогічних наук,

професор кафедри економічної кібернетики

Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського

Апанович Тетяна Іванівна,

асистент кафедри диференційних рівнянь та геометрії

Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського

Постановка проблеми. Реформування економіки країни, зміни, що відбуваються останнім часом в нашому суспільстві, спричиняють за собою і оновлення професійної освіти, активізацію процесів розвитку особистості студента, його потенційних творчих можливостей, впровадження нових інформаційних освітніх технологій.

Процеси, що відбуваються, незмінно відображаються на розвитку як міжнародного, так і вітчизняного туризму. У законі України від 15.09.1995 р. № 324/95-ВР "Про туризм" [1] сказано, що держава визнає туристичну галузь однією з пріоритетних в економіці України, а сприяння кадровому забезпеченню туристичної діяльності відносить до основних цілей державного регулювання індустрії туризму. Закони регіонального рівня також відмічають важливість міжкультурних комунікацій для розвитку економіки, культури, просування соціальних програм на цій території.

З глобальним зростанням туризму у всьому світі, інтеграцією України у світову туристичну спільноту та основою змісту професійної туристичної освіти особливу значущість набуває забезпечення підготовки висококваліфікованого та професійного рівня фахівців туристичного профілю. Основними передумовами конкретного розвитку туризму є формування ефективно діючої системи підготовки фахівців сфери туризму. Держава зацікавлена у висококваліфікованих фахівцях туристичної сфери з широким науковим кругозором, які уміють співвідносити та аналізувати інформацію, планувати та контролювати процес реалізації проектів, управляти фінансовими та матеріальними потоками; визначати і вимірювати основні показники, що впливають на успішність результатів роботи [2]. Тому задача вдосконалення організації навчального процесу в підготовці фахівців туристичної діяльності, формування їх професійних та ділових якостей висулася в якості провідної задачі, як програми подальшого розвитку туризму, так і становлення освітньої системи в країні в нових перехідних умовах.

У Криму до основних напрямів туристичної діяльності відносять розвиток міжнародної та міжрегіональної співпраці у сфері туризму, а також створення комплексної системи підготовки кваліфікованих фахівців у сфері туризму для обслуговування туристів відповідно до міжнародних стандартів. Крим, маючи великий туристичний потенціал, є невід'ємною складовою частиною світового туристичного процесу. За висловлюванням М. Багрова [3], Крим повинен стати Причорноморською Швейцарією, а саме високорозвиненим курортно-рекреаційним, торгово-фінансовим регіоном міжнародного значення, забезпеченим сучасною інфраструктурою з розвиненим морегосподарським комплексом, ефективним, екологічно чистим сільським господарством і переробною промисловістю.

Аналіз досліджень і публікацій. Якісна підготовка висококваліфікованих спеціалістів – одне з головних завдань, які ставить перед вищою школою Державна національна програма «Освіта» (Україна ХХІ століття) [4].

Проблеми професійної підготовки фахівців у сфері туризму досліджені в працях І. Зорина, В. Квартальнова, В. Кальней, Л. Сакун та ін.

Метою даної статті є дослідження готовності майбутніх фахівців туристичної сфери до застосування інформаційно-комунікаційних технологій як складової професійної підготовки.

Виклад основного матеріалу. Автономна Республіка Крим - регіон з високорозвинутою курортно-туристичною структурою. Одним з найважливіших напрямів розвитку Криму є розробка та реалізація стратегії раціонального використання його рекреаційних ресурсів. Для цього потрібне рішення багатьох проблем, серед яких, - підготовка і забезпечення суб'єктів рекреаційної сфери високопрофесійними і конкурентноспроможними кадрами. А пріоритетність розвитку туристично-оздоровчого комплексу означає також розвиток усієї необхідної інфраструктури, яка теж потребує кваліфікованих кадрів. Перехід до ринку, рух до демократії і правової держави потребує від фахівця широкого загальнокультурного кругозору, готовності до постійного підвищення загальної і професійної компетентності, до можливої перекваліфікації, перепідготовки, викликають необхідність формування у сучасної людини потреби у безперервному розвитку і самовдосконаленні.

Саме тому актуальними стають соціальна та професійна мобільність, здатність адаптуватись до змінних умов та вимог, активність, ініціативність, самостійність, прагнення до самоосвіти, висока відповідальність.

Випускники вузів практично відразу ж стають учасниками ринку праці. Успішність на ринку праці залежить не тільки від тої освіти, що вони одержали, але й від універсальних навичок і здатностей, якими вони володіють: здатності керувати людьми, здатності захищати й обстоювати свою думку, уміння знаходити й генерувати нову інформацію, застосовувати інформаційно-комунікаційні технології та ін. Всі ці навички й здатності вказують на готовність майбутнього фахівця туристичної сфери до професійної діяльності.

Аналізуючи праці фахівців сфери туризму ми бачимо, що професійна підготовка фахівця сфери туризму є цілісним процесом засвоєння і закріплення спеціальних знань, умінь і навичок; це орієнтація на виконання певних професійних завдань, результатом цього процесу вважається вироблення у майбутніх фахівців сфери туризму готовності до професійної діяльності.

У психологічному словнику під готовністю людини до професійної діяльності розуміється психічний стан, передстартова активізація людини, що включає усвідомлення людиною своїх цілей, оцінку наявних умов, визначення найбільш імовірних способів дії; прогнозування мотиваційних, вольових, інтелектуальних зусиль, імовірності досягнення результату, мобілізацію сил, самонавіяння в досягненні цілей.

Готовність як складний психологічний утвір – це не лише набір необхідних знань, умінь і навичок, не лише адекватні вимоги до професійної діяльності, до якостей особистості та її здібностей, але і наступні компоненти:

- пізнавальні: розуміння професійних завдань, їх оцінка;
- мотиваційні: інтерес до професії, прагнення досягти успіху;
- вольові: подолання сумнівів, вміння мобілізувати свої сили.

Теоретичні основи готовності до професійної діяльності розкриваються в працях М. Дьяченко, Л. Кандибович, Д. Узнадзе. Так, М. Дьяченко та

Л. Кандибович розглядають готовність майбутнього фахівця як стійку характеристику особистості, яка є результатом спеціальної підготовки до певного виду діяльності; вважають готовність студента суттєвою передумовою ефективного виконання ним діяльності після закінчення ВНЗ і зазначають, що

готовність є професійно важливою якістю особистості та може виступати у вигляді психологічної готовності, показниками якої є: розуміння цілей, досягнення яких дозволяє вирішувати необхідні завдання; осмислення й оцінка умов, в яких буде протікати майбутня діяльність; визначення головних і допоміжних способів дій та вирішення завдань; прогнозування прояву інтелектуальних, емоційних, мотиваційних і вольових процесів, оцінка співвідношення рівня своїх можливостей та необхідності досягнення певного результату; мобілізація сил у відповідності з умовами та завданнями, самонавіювання можливості досягнення мети.

Так, в широкому сенсі поняття «готовності до діяльності» трактується як готовність до життєвої практики в цілому, до входження в нову інформаційну сферу, до самореалізації в творчій діяльності, до переносу знань і способів діяльності з однієї сфери в іншу, до діяльності в нових інформаційно-комунікаційних умовах, що постійно змінюються. В період інформатизації освіти та швидкого розвитку інформаційних та комунікаційних технологій у майбутнього фахівця повинна бути розвинена якість готовності до максимального сприймання та засвоєння нового рівня цих технологій.

Як свідчить аналіз праць науковців з проблем формування готовності майбутніх фахівців інваріантною складовою загальної структури готовності фахівця до професійної діяльності є його готовність до використання нових методів, прийомів, інноваційних технологій навчання, окрему позицію серед яких посідають інформаційно-комунікаційні технології.

У роботах Б. Гершунського, Є. Машбиця, Н. Талізіної розглянуті питання, пов'язані з впливом нових інформаційних технологій на мотивацію учбової діяльності, досліджені методологічні і теоретичні підходи, що відображають принципові аспекти використання сучасних інформаційних технологій в освітньому процесі. Переконливі докази ефективності інформаційних і комунікаційних технологій навчання: діагностичне цілеутворення, системність, результативність, алгоритмізованість, керованість, відтворюваність, проєктованість, візуальність, економічність, можливість постійного оперативного зворотного зв'язку при використанні інформаційних і комп'ютерних технологій наведені в працях В. Беспалько, І. Роберт, В. Шолоховича та ін., а також наведена загальна логіка проєктування навчальних систем, і показано, що вона носить принципово системний, діяльнісний характер, причому системотворчим є "аспект корисності результату".

Готовність до використання інформаційно-комунікаційних технологій асоціюється в основному з подальшою професійною діяльністю придбанням певного рівня знань, умінь та навичок володіння засобами інформаційно-комунікаційних технологій, необхідного для вирішення професійних завдань в умовах інформатизації суспільства.

Під готовністю майбутнього фахівця до застосування ІКТ у професійній діяльності розуміють: інтегральну освіту, що включає високу мотивацію до використання інформаційно-комунікаційних технологій у своїй життєдіяльності і майбутній професійній діяльності; знання теоретичних аспектів використання інформаційно-комунікаційних технологій в інформаційно-технологічній діяльності; прояв відповідних емоційно-вольових якостей в реалізації певного комплексу умінь використання цих технологій для вирішення життєво і професійно важливих проблем і завдань, наявність творчого підходу в інформаційно-технологічній діяльності.

Проблемам ефективного використання інформаційних технологій у туризмі присвячені наукові розробки вітчизняних та закордонних вчених: Г. Галузинського, М. Желені, В. Квартальнова, С. Мельниченко, Г. Папирян, С. Пінчук, Н. Орленко, М. Скопень та ін.

Нові інформаційні технології та ефективні комунікації забезпечують стрімкий розвиток ринку міжнародного туризму. Великого значення в туризмі набувають глобальні комп'ютерні мережі. Завдяки інформаційним технологіям зростає ефективність маркетингу в туризмі, споживач зможе швидко отримувати необхідну якісну інформацію про туристичний продукт. Слід акцентувати увагу на процесі автоматизації фірми за допомогою офісних програм комп'ютерної техніки, що застосовується в роботі туристичної фірми, на створенні ефективних сайтів та серверів туристичної фірми в Інтернеті, а також на аналізі стану та перспектив використання Інтернету в туристичному бізнесі.

Таким чином, під готовністю майбутнього фахівця туристичної сфери до застосування ІКТ у професійній діяльності будемо вважати результат спеціально організованої професійної підготовки студентів під якою розуміємо діяльність, що спрямована на зміни в їх мотивах, знаннях і вміннях; самоосвіти та самовиховання й визначаємо зазначену готовність як інтегровану якість особистості, що виявляється в підвищенні продуктивності мислення, розвитку пам'яті, навичок, поширенні і поглибленні знань за допомогою використання нових інформаційних технологій та їх засобів; в наданні можливості обирати способи дій, здійснювати самоконтроль за виконанням власних дій і прогнозувати шляхи підвищення продуктивності роботи у процесі інформатизації суспільства.

Висновки. Отже, проведений аналіз науково-педагогічної літератури свідчить, що реалізація соціального замовлення в умовах інформатизації, глобалізації та масової комунікації сучасного суспільства: підготовка професійних кадрів та спеціалістів, компетентних в області реалізації можливостей засобів і методів ІКТ у відповідній сфері життєдіяльності членів інформаційного суспільства можлива лише при інтенсифікації всіх рівнів освітнього процесу системи неперервної освіти: підвищення ефективності і якості освітнього процесу за рахунок реалізації унікальних, з точки зору педагогічних застосувань, можливостей ІКТ.

Подальшими напрямками дослідження є вивчення інтеграційних процесів у підготовці майбутніх фахівців туристичної, розробка системи методичного забезпечення математичних дисциплін на міжпредметній основі.

Резюме. Стаття присвячена аналізу поняття готовності майбутніх фахівців туристичної сфери до застосування інформаційно-комунікаційних технологій як складової професійної підготовки, підготовці професійних кадрів та спеціалістів, компетентних в області реалізації можливостей засобів і методів ІКТ в сфері туризму. **Ключові слова:** готовність, туристична сфера, професійна підготовка, освіта.

Summary. The article analyzes the concept of availability for future tourism industry professionals to use information and communication technologies as a part of preparation, training of professionals and specialists with expertise in the implementation and the potential of the ICT methods in tourism. **Keywords:** availability, touristical sector, training and education.

Резюме. Статья посвящена анализу понятия готовности будущих специалистов туристической сферы к применению информационно-коммуникационных технологий как составляющей профессиональной подготовки, подготовке профессиональных кадров и специалистов, компетентных в области реализации возможностей средств и методов ИКТ в сфере туризма. **Ключевые слова:** готовность, туристическая сфера, профессиональная подготовка, образование.

Література

1. Закон України від 15.09.1995 р. № 324/95-ВР «Про туризм»// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/> (21.02.10).
2. Наказ МОН України від 14.06.2004 р. N 476 «Про затвердження складових галузевих стандартів вищої освіти з

напряму 0504 "Туризм"» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/> (14.05.11).

3. Багров Н. В. Геополитическая модель трансграничного региона / Н. В. Багров // Культура народов Причерноморья. – 2002. - № 34. – с. 157.

4. Постанова від 3.11.1993 р. N 896 «Про Державну національну програму «Освіта» («Україна XXI століття»» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/> (14.05.11).